

На нашу думку, слід вирішити концептуальну проблему – визначити вектор розвитку національних облікових регламентів – положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Якщо укладачі звітності, державні контролюючі органи та бізнес-середовище ще не готові до повного переходу до міжнародних вимог, тобто введення МСБО та МСФЗ замість П(С)БО, слід продовжувати дослідження для ідентифікації розбіжностей між національними та міжнародними стандартами за всіма обліковими ділянками. Дана робота як перспектива подальших досліджень допоможе суб'єктам господарювання у формуванні фінансової звітності та можливій її трансформації відповідно до МСБО.

*Аннотація.* В исследовании проанализированы особенности учета основных средств по национальным и международным стандартам. Значительное внимание сосредоточивается на различиях при формировании первоначальной стоимости, признании расходов на улучшение и амортизации основных средств. По результатам исследования сделаны выводы, намечены перспективы дальнейших исследований.

*Ключевые слова:* учет, основные средства, стандарты учета, оценка, амортизация.

*Abstract.* The study analyzed features of accounting of fixed assets according to national and international standards. Considerable attention is paid to differences in the formation of initial cost, recognition of costs for improvement and depreciation of fixed assets. According to the results of the study, conclusions are drawn, prospects for further research are outlined.

*Key words:* accounting, fixed assets, accounting standards, estimation, depreciation.

### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929\\_014](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014).
3. Кононова І. В., Бакум А. О. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 6. С. 19–23.
4. Юрченко Г. Г., Овсяк Н. В. Облікова концептуалізація основних засобів у національній та міжнародній практиці: теоретико-методологічні аспекти. *Сучасний стан і тенденції розвитку сучасної європейської науки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 2015. Том 1. С. 130–138.
5. Якубів В. М., Шеленко Д. І., Сас Л. С. Облік основних засобів: національний та міжнародний аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №11. С. 375-379.
6. Іонін Є. Є., Горбачова Л. В. Облік основних засобів: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. № 10. С. 153–157.
7. Муравицька Г. В., Кузик Н. П. Міжнародний досвід та вітчизняна практика обліку основних засобів. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(3). С. 524–530.

УДК 336.717:336.743(477)

## ПРИВАТНІ ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ В УКРАЇНУ ЯК АСПЕКТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*В. О. Короленко, О. В. Порошина, М. В. Савченко*

*Анотація.* У дослідженні визначена роль приватних грошових переказів в Україну в контексті фінансової безпеки держави. Проаналізовано динаміку та географічну структуру грошових транзакцій за новою методикою НБУ, яка додатково включає неофіційні джерела надходження. Сформована динаміка валютних переказів за каналами надходження, а саме через банки, міжнародні платіжні системи та неофіційні канали. Також виявлена залежність між напрямками трудової міграції та країнами надходження валюти. В статті визначено основні цілі використання отриманих грошових переказів від мігрантів. Висвітлено 5 найбільших платіжних систем для переказу коштів в Україну та за її межі за 2017 рік. Виділені основні проблеми валютного та грошово-кредитного ринків, а також шляхи мінімізації залежності України від приватних грошових переказів.

*Ключові слова:* фінансова безпека, грошові перекази, трудові мігранти, платіжні системи, іноземні інвестиції.

**Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.** В сучасних умовах економічної інтеграції, складних трансформаційних процесів та дисбалансів у світі Україна стикається з великою кількістю

зовнішніх та внутрішніх загроз, що призводить до дестабілізації фінансової системи, зокрема у її грошово-кредитній та валютній складових. Внаслідок зменшення валютних надходжень від експорту, малого обсягу іноземних інвестицій та негативної динаміки зовнішнього інвестування необхідним є дослідження приватних грошових переказів як одного з найбільш важливих джерел надходження валюти, а також вирішення проблем, пов'язаних з грошовими транзакціями, та забезпечення стабільності фінансового ринку України за рахунок інших способів залучення валютних надходжень.

**Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми.** Вагомий внесок у дослідження проблем фінансової безпеки країни зробили такі вітчизняні автори як О. С. Власюк, Б. М. Данилишин, І. О. Лютий, Л. Г. Шемаєва, Т. С. Смовженко, І. В. Бураковський, М. В. Мачугіна [4], Д. М. Гладких [7]. Однак проблема зростання частки грошових переказів в загальній структурі валютних надходжень залишається невирішеною.

**Мета статті.** Метою даного дослідження є аналіз особливостей здійснення приватних грошових переказів в Україну в контексті фінансової безпеки держави.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Приватні грошові перекази фізичних осіб з-за кордону є одним з основних джерел доходів значної кількості домогосподарств в Україні та одним із ключових елементів підтримки соціальної та фінансової стабільності в державі. Ці кошти прямують на валютний ринок, збільшуючи пропозицію валюти, відповідно, підтримуючи курс гривні. У 2017 році обсяги грошових переказів в Україну склали рекордні 8,3 % ВВП країни. У 2016 році цей показник становить 8,1 % ВВП України, а у 2015 році – 7,6 % [1].

За статистичною інформацією Національного Банку України складена таблиця 1. Дані розраховані на підставі банківської звітності про фінансові операції та міжнародні перекази, а також враховують обсяги коштів, які надійшли в Україну офіційними і неофіційними каналами.

Варто зауважити, що НБУ змінив методикку розрахунку грошових переказів і наразі включає не тільки офіційні канали, а й неофіційні. За попередніми даними, які включали лише офіційні канали переказів грошових коштів в Топ-5 держав за обсягом переказів входили Російська Федерація, США, Ізраїль, Італія, Польща. За новою методикою (табл. 1) можемо спостерігати кардинальні зміни, що пов'язано з короткостроковою міграцією до Польщі.

Таблиця 1 – Топ-5 країн за обсягом приватних грошових переказів в Україну у 2017 році, складено авторами на основі [1]

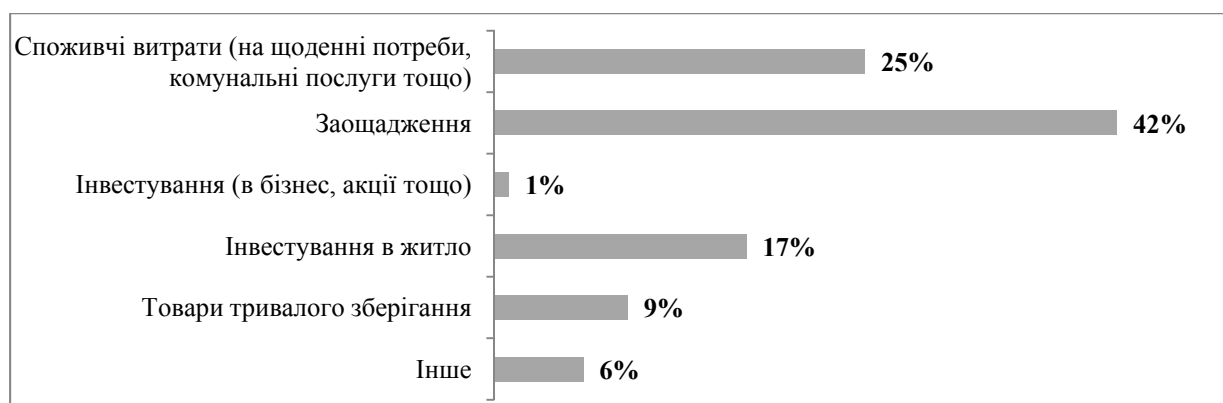
Країни	млн. дол. США	у % до загального обсягу	у % до попереднього року
Польща	3116	33,6	156,5
Росія	1292	13,9	92,6
США	679	7,3	117,9
Італія	448	4,8	108,7
Чехія	434	4,7	115,1

Таким чином, найбільший обсяг грошових переказів наразі надходить в Україну від Польщі, Росії, США, Італії та Чехії, що, до речі, збігається з основними напрямками трудової міграції. З таблиці видно, що обсяг переказів з європейських держав і США щороку зростає, в той час як з Росії зменшується, що пояснюється складною політичною ситуацією між Російською Федерацією та Україною.

Грошові перекази мають позитивний вплив на макроекономічну стабільність в Україні. Вони допомагають фінансувати дефіцит торгового балансу країни, сприяють фіскальній консолідації та підтримують вартість валюти. Такі трансферти між фізичними особами є економічно значущими для України [2].

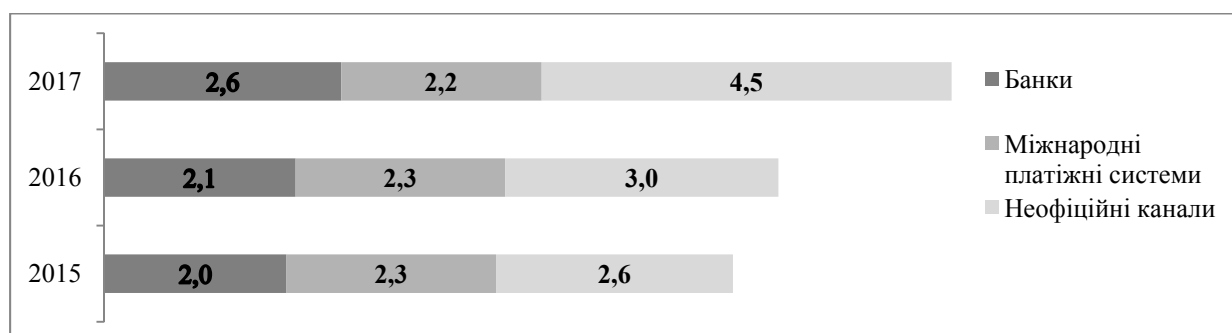
Левову частку грошових переказів здійснюють трудові мігранти, що складає основний дохід для багатьох домогосподарств. За офіційними оцінками щорічні грошові перекази, у тому числі відправлені через офіційні та неофіційні канали, збільшуються

одночасно із зростанням кількості трудових мігрантів. За даними Міжнародної організації з міграції складений рисунок 1, який зображує середній розподіл переказаних мігрантами в Україну коштів за цілями використання. Діаграма показує, що більша частина грошових переказів трудових мігрантів йде на заощадження і споживчі витрати [3].



*Рисунок 1. Середній розподіл переказаних мігрантами в Україну коштів за цілями використання, % від загального обсягу грошових переказів, складено авторами на основі [3]*

Оскільки трудова міграція має переважно короткостроковий циклічний характер, більшість мігрантів привозять зароблені кошти особисто. Рівень офіційних переказів залишається низьким. Однак за даними НБУ складений рисунок 2, який зображує приватні грошові перекази за каналами надходження. Діаграма показує, що рівень грошових переказів через неофіційні канали переважає в загальній структурі надходження [1].



*Рисунок 2 Приватні грошові перекази за каналами надходження, млрд. дол. США, складено авторами на основі [1]*

Одним із найбільш популярних серед громадян України напрямів трудової міграції в останні роки є Польща. За результатами 2017 року офіційний дозвіл на роботу в Польщі отримали 85 % з усієї кількості наданих дозволів на працевлаштування для іноземців у цій країні. Крім того, за даними Національного банку Польщі валютна структура грошових переказів в Україну має такий вигляд: 42,5 % польський злотий, 42,3 % долар США, 9,1 % євро, 5,0 % українська гривня, 1 % інші валюти.

Протягом 2017 року на території України надавали послуги 36 систем переказу коштів, з яких 29 систем, створені резидентами, та 7 систем (3 системи з США, по 1 – з Грузії, Великобританії, Канади, Азербайджану), створені нерезидентами. Російські системи заборонені [1].

Крім того, приватні грошові перекази в Україну, окрім банків, здійснювали три міжнародні карткові платіжні системи із США («Visa», «MasterCard», «American Express»).

За підсумками 2017 року на ринку систем переказу коштів, створених резидентами, лідером за сумою переказів є міжнародна платіжна система «ТУМЕ».

За даними таблиці 2 серед систем переказу коштів, створених нерезидентами, у 2017 році перше місце за обсягами здійснених переказів посідає «Western Union» (51,9 % усіх транскордонних переказів в Україну та 74,2 % – з України), а друге місце – «MoneyGram» (22,7 % усіх транскордонних переказів в Україну та 20,7 % – з України) [1].

Україна залишається країною-реципієнтом транскордонних переказів. Упродовж 2017 року сума коштів, отриманих в Україні з використанням міжнародних систем переказу коштів, у 8 разів перевищує суму коштів, відправлених за її межі.

Таблиця 2 – Топ-5 міжнародних платіжних систем (МПС) для переказу коштів в Україну та за її межі за 2017 рік, складено авторами на основі [1]

Топ-5 МПС (перекази в Україну)	% до загального обсягу переказів	Топ-5 МПС (перекази з України)	% до загального обсягу переказів
Western Union	51,9	Western Union	74,2
MoneyGram	22,7	MoneyGram	20,7
IntelExpress	12,1	RIA	1,6
RIA	4,4	IntelExpress	1,4
Sigue Money Transfer	3,7	Sigue Money Transfer	0,8

Забезпеченість держави валютними коштами допомагає досягти позитивного сальдо платіжного балансу, акумулювати необхідний обсяг валютних резервів, виконувати міжнародні зобов'язання, а також підтримувати стабільність національної грошової одиниці. Це є важливим фактором фінансової безпеки держави [4].

Однак висока залежність від приватних грошових переказів навпаки – знижує фінансову безпеку. Російська Федерація ухвалила закон 22 березня 2017 року, що передбачає заборону переказу коштів без попереднього відкриття банківського рахунка в російських чи іноземних платіжних системах та штрафування за здійснення переказу у розмірі здійснених платежів. Таким чином, Росія мала на меті обмежити потоки валюти до України, зменшивши пропозицію на українському готівковому валютному ринку, що мало спровокувати девальвацію національної валюти. Однак завдяки високому рівню інформатизації суспільства законодавчі зміни в Росії значно не впливають на динаміку російських валютних транзакцій, оскільки є достатня кількість способів обходу цього обмеження як легальних, так і напівлегальних [5].

На шляху України до економічного розвитку необхідно зменшити залежність валютних надходжень від приватних грошових переказів. Необхідно зробити акцент на прямих іноземних інвестиціях та надходженнях від експорту. Наразі перекази фізичних осіб з-за кордону значно перевищують іноземні інвестиції, що ще раз підтверджує залежність від грошей трудових мігрантів (рис. 3).

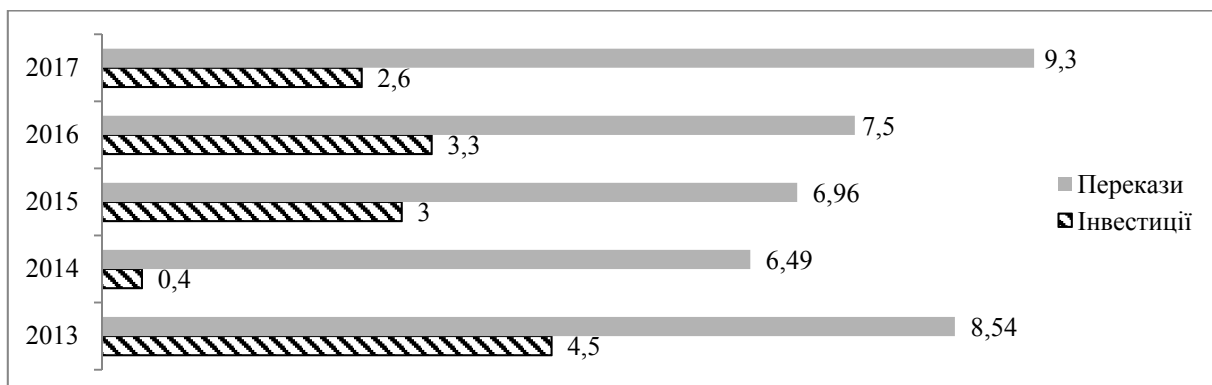


Рисунок 3. Приватні грошові перекази та іноземні інвестиції, млрд. дол. США, складено авторами на основі [6]

Отже, для зменшення залежності України від приватних грошових переказів необхідно:

1. Стимулювати валютні надходження за рахунок українських експортерів, а саме:
  - ✓ реалізувати домовленості з ЄС щодо збільшення розміру квот на експорт українських товарів;
  - ✓ усунути перешкоди для транспортування товарів до країн СНД через територію Російської Федерації;
  - ✓ поступово знижувати норми обов'язкового продажу для підприємств-експортерів з 50 % до 0 %;
  - ✓ скоротити термін повернення валютної виручки з 120 до 30 днів та посилити штрафні санкції за невчасне надходження іноземної валюти.
2. Покращити інвестиційний клімат в Україні для збільшення надходжень іноземних інвестицій, що є джерелом припливу валюти.
3. Сприяти офіційним переказам грошових коштів з-за кордону для коректного відображення валютних надходжень від емігрантів.
4. Досягти достатнього рівня міжнародних резервів (для початку 20 млрд. дол. США) щорічно збільшуючи цей рівень та впровадити політику їх раціонального використання [7].
5. Сформувати сучасну законодавчу базу щодо системи валютного регулювання та контролю, що забезпечить формування довгострокової стратегії учасниками ринку та збільшить використання валютних інструментів, таких як ф'ючерсні та форвардні контракти, свопи.

**Висновки.** Приватні грошові перекази є важливим джерелом доходів для домогосподарств в Україні. Завдяки надходженню іноземної валюти підтримується соціальна та фінансова стабільність в країні.

Значна частка приватних грошових переказів фізичних осіб з-за кордону у співвідношенні до ВВП України демонструє впливовість саме цього виду надходження валюти. В основному це відбувається за рахунок трудових мігрантів. Простежується залежність між напрямками міграції та географічною структурою грошових переказів. Найбільше валюти надходить в Україну з Польщі, Росії, США, Італії та Чехії. Удосконалена методика розрахунку грошових переказів дає можливість враховувати приплив валюти не тільки через офіційні канали, а й через неофіційні.

Переказані кошти мігрантів найбільше йдуть на заощадження і споживчі витрати. Здійснення транзакцій через неофіційні канали перевищує перекази через банки та міжнародні платіжні системи. До п'яти найбільш застосовуваних міжнародних платіжних систем для переказу коштів в Україну та за її межі у 2017 році належать «Western Union», «MoneyGram», «IntelExpress», «RIA», «Sigue Money Transfer».

Надходження іноземної валюти з-за кордону в Україну позитивно впливає на платіжний баланс, дозволяє накопичити міжнародні резерви та виконати міжнародні зобов'язання, підтримувати стабільність гривні. Проте значний обсяг приватний грошових переказів в порівнянні з прямими іноземними інвестиціями та надходженнями від експорту провокує залежність, що знижує фінансову безпеку країни.

Таким чином, необхідно покращити умови для експорту українських товарів, досягти достатнього рівня міжнародних резервів і контролювати його ефективне використання, впровадити сучасну законодавчу базу, сприяти надходженню коштів через офіційні канали, а також створити сприятливі умови для стимулювання інвестицій з-за кордону.

*Аннотація.* В исследовании определена роль частных денежных переводов в Украину в контексте финансовой безопасности государства. Проанализирована динамика и географическая структура денежных транзакций по новой методике НБУ, которая дополнительно включает неофициальные источники поступления. Рассмотрена динамика валютных переводов по каналам поступления, а именно через банки, международные платежные системы и неофициальные каналы. Также выявлена зависимость между направлениями трудовой миграции и странами поступления валюты. В статье определены основные цели использования полученных денежных переводов от мигрантов. Определено 5 крупнейших платежных

систем для перевода средств в Украину и за ее пределы за 2017 год. Выделены основные проблемы валютного и денежно-кредитного рынков, а также пути минимизации зависимости Украины от частных денежных переводов.

*Ключевые слова:* финансовая безопасность, денежные переводы, трудовые мигранты, платежные системы, иностранные инвестиции.

*Abstract.* The study has identified the role of private remittances in Ukraine in the context of the financial security of the state. The dynamics and geographical structure of monetary transactions by the new method of the NBU, which additionally includes unofficial sources of income, are analyzed. The dynamics of currency transfers through the channels of income, namely through banks, international payment systems and unofficial channels are reviewed. The connection between the directions of labor migration and the countries of currency inflow has also been revealed. The article defines the main objectives of using the received remittances from migrants. The 5 largest payment systems for transferring money to Ukraine and abroad in 2017 are identified. The main problems of the foreign exchange and monetary markets are highlighted, as well as ways to minimize Ukraine's dependence on private remittances.

*Key words:* financial security, remittances, labor migrants, payment systems, foreign investment.

### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національний банк України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
2. Міжнародна організація з міграції [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://iom.org.ua>
3. Міграція в Україні: факти і цифри / Укладено Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні. – К., 2016. – 32 с.
4. Мачугіна М. В. Аналіз валютної безпеки як складової фінансової безпеки України / М. В. Мачугіна // Ефективна економіка. – 2016. – № 3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4854>
5. Росія обмежує грошові перекази в Україну [Електронний ресурс] // BBC. – 2017. – 22 березня. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-39353255>
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Гладких Д. М. Приватні грошові перекази в Україну в умовах розвитку цифрової економіки: аспект фінансової безпеки держави / Д. М. Гладких // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 4 (45). – С. 82–90.

УДК 330.46

## ПРО ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ TOPSIS ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ОПТИМАЛЬНИХ РІШЕНЬ СПОЖИВАЧАМИ

*А. С. Шатківська, Н. В. Буркіна*

*Анотація.* Статтю присвячено аналізу та дослідженню методу TOPSIS для прийняття оптимальних рішень. Розглянуті основні характеристики та показники даного методу. Наведений приклад його для прийняття оптимального рішення споживачами мобільних телефонів в умовах багатокритеріальності.

*Ключові слова:* метод багатокритеріальної оптимізації, метод TOPSIS, прийняття оптимальних управлінських рішень

*Вступ.* У дослідженні управлінської діяльності широко використовуються методи багатокритеріальної оптимізації, які ґрунтуються на порівнянні альтернатив. Ю. С. Шульга та Ю. В. Чибісов вивчали методи багатокритеріальної оптимізації для вирішення задачі розподілу вагонів по вантажним фронтам [1]. М. П. Гашук досліджував методіку багатокритеріального вибору для оптимізації складу парку транспортних засобів [2]. Н. В. Буркіна і М. А. Наумова використовували непараметричні методи дослідження для визначення ступеню надійності українських банків в умовах багатокритеріальності [3,4].

Одним з потужних методів прийняття оптимального управлінського рішення є метод TOPSIS, який орієнтований на оцінювання альтернативи відносно найкращої та